

Sygn. akt I ACa 1086/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Bożena Wiklak
Sędziowie:	SA Anna Beniak (spr.) SO del. Elżbieta Zalewska – Statuch
Protokolant:	sekr. sądowy Joanna Płoszaj

po rozpoznaniu w dniu 13 lutego 2014 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. B.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w Ł.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego Skarbu Państwa

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 4 czerwca 2013 r. sygn. akt II C 1072/11

oddala apelację.

Sygn. akt I ACa 1086/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Łodzi:

- zasądził od Skarbu Państwa Aresztu Śledczego w Ł. na rzecz P. B. kwotę 2000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 lipca 2011 roku do dnia zapłaty,
- oddalił powództwo w pozostałej części,
- nie obciążył powoda kosztami sądowymi i kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej od oddalonej części powództwa

4. obciążył stronę pozwaną opłatą od pozwu od uwzględnionej części powództwa.

Z ustaleń Sądu Okręgowego w całości podzielanych i przyjmowanych jako własne przez Sąd Apelacyjny wynika, że powód P. B. przebywał w Areszcie Śledczym w Ł. w okresach:

20.07.2008 r. – 18.09.2009 r.,

28.06.2010 r. – 20.09.2010 r.,

11.01.2011 r. – 02.02.2011 r.

09.03.2011 r. – 31.08.2011 r.

Podczas pobytu powoda w powyżej wskazanej jednostce penitencjarnej był on zakwaterowany w przeludnionych celach łącznie przez 159 dni z 709 dni odbywania kary w tej jednostce.

W latach 2003 – 2007 zostały wyremontowane wszystkie cele mieszkalne Aresztu Śledczego w Ł.. W ramach przeprowadzonego remontu, ściany w celach zostały odmalowane, wymieniono stolarkę okienną oraz sprzęt będący na wyposażeniu cel. Nadto dokonano wydzielenia kąpeków sanitarnych płyt hdf, z drzwiami do 150 cm wysokości w celu zapewnienia intymności osadzonym. Zostały wymienione umywalki i miski ustępowe. Z uwagi na niszczenie sprzętu, po zakończeniu remontu ponownie zaczęto usuwać usterki. Usterki usuwane są systematycznie. Stolarka okienna jest naprawiana, a niekiedy – przy bieżących remontach – okna wymieniane są na plastikowe. Osadzeni otrzymują przy przyjęciu do Aresztu Śledczego, a potem raz w miesiącu środki higieny w postaci kremu do golenia, mydła, pasty do zębów i papieru toaletowego, jak również pastę do podłogi i płyn do toalet. Wentylacja jest sprawna we wszystkich celach Aresztu Śledczego w Ł. i podlega corocznej kontroli dokonywanej przez firmę zewnętrzną. W celach Aresztu Śledczego w Ł. zainstalowane jest oświetlenie jarzeniowe, stosowne do wielkości celi oraz żarówka 25W w kąciu sanitarnym.

W Areszcie Śledczym w Ł. są 3 pawilony mieszkalne i w każdym z nich jest lekarz, do którego zgłaszać mogą się osadzeni. Jeśli lekarz stwierdzi, że zachodzi taka potrzeba, osadzony kierowany jest do specjalisty. Areszt Śledczy jest pod stałą kontrolą Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej, która przeprowadza kontrole i sporządza następnie stosowny protokół. Wyżywienie przygotowywane jest tak, by było odpowiednio kaloryczne i miało właściwą zawartość witamin. Przygotowany posiłek jest kontrolowany przez lekarza pod względem organoleptycznym i jakościowym. Z każdego posiłku pobierane są próbki.

Dla osadzonych organizowane są zajęcia kulturalno – oświatowe i osadzeni korzystają z tej formy rozrywki. Nadto do dyspozycji osadzonych jest świetlica centralna, gdzie można oglądać telewizję. Również w celach znajdują się odbiorniki TV i radiowe. W Areszcie Śledczym w Ł. funkcjonuje również biblioteka i osadzeni mogą wypożyczać książki. Osadzeni mają również zapewniony dostęp do prasy. Powód – w związku z warunkami osadzenia w Areszcie Śledczym w Ł. – nie doznał żadnego uszczerbku na zdrowiu fizycznym. Podczas osadzenia w Areszcie Śledczym w Ł. powód nie składał żadnych skarg do administracji jednostki penitencjarnej.

Oceniając materiał dowodowy sprawy Sąd Okręgowy odmówił wiary zeznaniom powoda w tej części, w której zeznał, że cele były zagrzybione, nie były remontowane, wentylacja nie działała, a cyrkulacja powietrza nie była wystarczająca. Zeznania te pozostają w sprzeczności z zeznaniami świadka W. B., który jako zastępca kierownika działu kwatermistrzowskiego, a wcześniej pracownik tego działu posiada szczegółową wiedzę o warunkach osadzenia w Areszcie Śledczym w Ł.. Nadto bezsporna w sprawie pozostawała okoliczność, że powód nie zgłaszał żadnych skarg do administracji Aresztu Śledczego w Ł..

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo podlega uwzględnieniu jedynie w części.

Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności odniósł się do sformułowanego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczeń powoda dotyczących osadzenia w warunkach przeludnienia, a powstałych przed dniem 20 lipca 2008 roku.

Powołując się na treść art. 442¹ § 1 i 3 k.c. Sąd doszedł do przekonania, że w tym zakresie zarzut pozwanego jest skuteczny. Niewątpliwie w trakcie osadzenia powód posiadał kompletną wiedzę zarówno o podmiocie, przeciwko któremu należy wystąpić z roszczeniem, jak i o rodzaju i rozmiarach doznanej krzywdy, co uzasadnia przyjęcie 3-letniego terminu przedawnienia roszczeń powoda. Bieg przedawnienia tych roszczeń został przerwany dopiero poprzez wytoczenie powództwa w niniejszej sprawie.

W konsekwencji Sąd pierwszej instancji badał, czy powód przebywał w warunkach przeludnienia w Areszcie Śledczym w Ł. począwszy od dnia 20 lipca 2008 roku i przyjął, że taki stan rzeczy miał miejsce w okresach:

- od 1 września do 14 października 2008 roku,
- od 1 listopada do 2 listopada 2008 roku,
- od 5 listopada do 10 grudnia 2008 roku,
- od 12 grudnia do 28 grudnia 2008 roku,
- od 9 stycznia do 14 stycznia 2009 roku,
- od 13 lutego do 19 marca 2009 roku,
- od 29 kwietnia do 1 maja 2009 roku,
- od 23 maja do 27 maja 2009 roku,
- od 29 maja do 3 czerwca 2009 roku,
- od 18 czerwca do 2 lipca 2009 roku,
- od 4 lipca do 8 lipca 2009 roku
- od 19 kwietnia do 13 maja 2011 roku.

Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że odbywanie przez powoda kary pozbawienia wolności w celach o powierzchni poniżej 3 m² przez taki czas naruszyło godność powoda i przysługujące mu prawo do intymności. Jakkolwiek bowiem powód – jako osoba osadzona – musi liczyć się z ograniczeniami i dolegliwościami wykonywania tego rodzaju kary, to jednak owe niedogodności nie mogą być większe, niż wynika to z koniecznej izolacji wykonywanej według zasad przewidzianych przepisami. Sąd podkreślił, że strona pozwana nie wykazała przy tym, że zachodził szczególnie uzasadniony wypadek – w rozumieniu art. 248 § 1 k.k.w. obowiązującego do dnia 6 grudnia 2009 roku – skutkujący podjęciem przez dyrektora tej jednostki penitencjarnej decyzji o umieszczeniu powoda w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3m².

Z tych względów uznać należało, że w stosunku do powoda naruszono obowiązek wykonywania kary pozbawienia wolności w sposób humanitarny (art. 4 k.k.w.). Pozwany nie obalił przy tym domniemania bezprawności swojego działania wynikającego z art. 24 § 1 k.c. W niniejszej sprawie pozwany nie wykazał bowiem, że ograniczenie powierzchni celi mieszkalnej nastąpiło z konkretnej przyczyny o charakterze nadzwyczajnym i na krótki czas. Wobec nieudowodnienia zaistnienia sytuacji tymczasowej o wyjątkowym charakterze, nie można uznać, że doszło do wyłączenia bezprawności naruszenia.

W ocenie Sądu Okręgowego – wbrew stanowisku strony pozwanej – nie sposób uznać, że dochodzenie przez powoda roszczeń związanych z naruszeniem jego dóbr osobistych z uwagi na osadzenie w celach niespełniających

norm powierzchniowych stanowi nadużycie prawa zważywszy, że minimalna powierzchnia mieszkalna określona na poziomie 3m² należy do najniższych w systemach penitencjarnych państw europejskich.

Mając na uwadze powyższe Sąd przyznał powodowi zadośćuczynienie w kwocie 2.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 lipca 2011 roku (dzień dekretacji pozwu) do dnia zapłaty kierując się długością łącznego okresu umieszczenia powoda w przeludnionych celach mieszkalnych. W ocenie Sądu, zasądzona kwota stanowi dla powoda rekompensatę pieniężną o odczuwalnym charakterze ekonomicznym. Z drugiej strony Sąd miał na względzie także to, że zadośćuczynienie ma rekompensować powodowi jedynie skutki związane z osadzeniem w stanie przeludnienia, a nie samo osadzenie i dolegliwości związane z wymierzoną mu karą. W pozostałej części Sąd powództwo oddalił jako wygórowane.

Na podstawie art. 102 k.p.c. i art 113 ust. 4 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r., Nr 90, poz. 594 ze zm.) Sąd odstąpił od obciążenia powoda nieuiszczonymi kosztami procesu od oddalonej części powództwa, mając na względzie jego sytuację życiową i majątkową, a także fakt, że wysokość zadośćuczynienia zasądzanego na podstawie art. 448 k.c. zależy w istocie od uznania Sądu. Z tych przyczyn Sąd doszedł do przekonania, że zasada słuszności przemawiała za nieobciążaniem powoda także zwrotem kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wywiódła strona pozwana zaskarżając go w zakresie pkt 1, 3, 4 i 5 oraz zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego - art. 448 w zw. z art. 24 k.c. poprzez niewłaściwe stosowanie i zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego za samo ewentualne naruszenie dóbr osobistych powoda bez uwzględnienia rzeczywistego doznania krzywdy warunkującej to roszczenie,
2. przyjęcie, że w oparciu o ustalony w sprawie stan faktyczny możliwe jest stwierdzenie naruszenia dóbr osobistych w sytuacji, gdy poza przeludnieniem pozostałe warunki odbywania kary były zgodne z prawem.
3. naruszenie prawa procesowego - art. 102 k.p.c. poprzez jego zastosowanie - w sytuacji, kiedy powód jest osobą pozbawioną wolności, która sama naruszała porządek prawny, co przeczy zastosowaniu zasady słuszności, zatem Sąd w sposób chybiony uznał, że nie zachodzą przesłanki do stosunkowego rozdzielenia kosztów zastępstwa procesowego przynajmniej częściowego obciążenia powoda kosztami procesu.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części tj. w zakresie pkt 1, 3, 4 i 5 i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa według norm prawem przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt 1 i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Nadto apelujący wniósł o zasądzenie od powoda zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelujący podniósł, że w jego ocenie przyznanie zadośćuczynienia powodowi było w przedmiotowej sprawie bezzasadne, gdyż Sąd Okręgowy zasądził zadośćuczynienie pieniężne za samo ewentualne naruszenie dóbr osobistych, w postaci umieszczenia powoda w celach niespełniających określonych prawem wymogów, w ogóle pomijając analizę wpływu takiego stanu na pojawienie się ewentualnej krzywdy po stronie powoda oraz jej intensywności i rozmiaru.

Skarżący podkreślił, że okresy, w których powód przebywał w celach o większym niż wynikało to z art. 110 k.k.w. zagęszczeniu były krótkotrwałe. Ponadto, powód w czasie odbywania kary pozbawienia wolności przebywał przez dłuższe okresy w celach, których norma powierzchniowa była zgodna z obowiązującymi normami, a nawet znacznie

przekraczała minimalny poziom, co kompensowało ewentualne dolegliwości wynikające z krótkotrwałych okresów przebywania w przeludnionych celach.

Zdaniem apelującego czasowe zagęszczenie w celach można upatrywać jedynie jako zwykłe dolegliwości bytowe związane z osadzeniem w jednostce penitencjarnej, szczególnie wtedy, gdy taki stan nie ma charakteru trwałego, jak w niniejszej sprawie. Nawet jeżeli przyjąć, z ostrożności procesowej, że jeżeli doprowadziło to do naruszenia dóbr osobistych powoda, to w żaden nie można dopatrzeć się zrealizowania podstawowej przesłanki wynikającej z art. 448 k.c., tj. istnienia wymiernej krzywdy.

Zaniechanie składania skarg przez powoda do administracji jednostki penitencjarnej, zdaniem apelującego wskazuje, że nie odczuwał on dyskomfortu związanego z osadzeniem go w przeludnionych celach i nawet tolerował ten fakt.

Apelujący zakwestionował również rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego o odstąpieniu od obciążania powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na podstawie art. 102 k.p.c. podnosząc, że powództwo w znacznym stopniu zostało oddalone, a względy słuszności nie mogą mieć zastosowania w stosunku do roszczeń związanych z odbywaniem kary za przestępstwo.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie miała uzasadnionych podstaw, gdyż w ocenie Sądu Apelacyjnego w okolicznościach niniejszej sprawy istniały przesłanki do zasądzenia na rzecz powoda P. B. zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych, które wynikało z przejściowego osadzenia go w celach, w których nie były zachowane normy metrażowe wynikające z art. 110 § 2 kkw.

Na wstępie należy wskazać, że przepis art. 248 § 1 kkw stanowił odstępstwo od zasady, że powierzchnia w celi więziennej powinna wynosić nie mniej niż 3m² na jedną osobę. Ten minimalny standard, zapewniony przepisem art. 110 § 2 kkw, mógł być zmniejszony tylko w wypadkach wyjątkowych. Przepis art. 248 § 1 kkw stanowił bowiem, że w szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić osadzonych, na czas określony, w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3m². O takim umieszczeniu należało bezzwłocznie powiadomić sędziego penitencjarnego. Skoro zatem zastosowanie cytowanego przepisu dopuszczalne było tylko w „w szczególnie uzasadnionych wypadkach”, to znaczy, że nie mogła to być dowolna sytuacja, lecz wyjątkowa, szczególnie uzasadniona. Przepis ten we wskazanym zakresie nie mógł zatem podlegać swobodnej wykładni rozszerzającej. Ostatecznie omawiany przepis został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją RP. Natomiast obowiązujący aktualnie art. 110 § 2a i 2b kkw precyzyjnie określa przesłanki umieszczania osadzonych w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi poniżej 3m², tak aby nie było wątpliwości co do wyjątkowości sytuacji, w której może to nastąpić.

W analizowanej nie wykazywano wydawania zarządzeń przez dyrektora Aresztu Śledczego, o których mowa w art. 248 kkw. Bezspornym jest również to, że powód przebywał w Areszcie Śledczym w Ł. w celach mniejszych aniżeli 3m² w okresach od 1 września do 14 października 2008 roku, od 1 listopada do 2 listopada 2008 roku, od 5 listopada do 10 grudnia 2008 roku, od 12 grudnia do 28 grudnia 2008 roku, od 9 stycznia do 14 stycznia 2009 roku, od 13 lutego do 19 marca 2009 roku, od 29 kwietnia do 1 maja 2009 roku, od 23 maja do 27 maja 2009 roku, od 29 maja do 3 czerwca 2009 roku, od 18 czerwca do 2 lipca 2009 roku, od 4 lipca do 8 lipca 2009 roku oraz od 19 kwietnia do 13 maja 2011 roku.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego chybiony jest sformułowany w apelacji zarzut, że sam fakt przebywania w przeludnionych celach nie daje podstaw do przyznania powodowi stosownego zadośćuczynienia, gdyż in concreto powód nie doznał krzywdy, a nadto pobyt w celach przeludnionych był krótkotrwały i następnie rekompensowany powodowi czasowym rozgęszczeniem.

Jest rzeczą oczywistą, że przeludnienie w celach łączy się z dodatkowymi dolegliwościami bytowymi dnia codziennego, takimi jak przykładowo: warunki noclegu, spożywania posiłków, czy też korzystania z toalety. Okoliczności te wpływają na komfort osadzonego i same w sobie powodują powstania poczucia krzywdy po jego stronie nawet w sytuacji, gdy występują one jedynie w sposób krótkotrwały, a pozbawiony wolności nie zgłasza skarg administracji danej jednostki penitencjarnej. Podobnie, fakt późniejszego umieszczenia osadzonego w celi, w której przypada na niego większy metraż od ustawowego minimum nie eliminuje niedogodności związanych z poprzednim umieszczeniem go w celi przeludnionej. Podkreślenia wymaga przy tym okoliczność, że zagwarantowane przez kkw 3m² na osadzonego stanowią powierzchnię minimalną, a zatem przebywanie w celi o większej powierzchni mieszkalnej przypadającej na osobę pozbawioną wolności nie jest jakimś szczególnym przywilejem w sytuacji gdy, na co zwrócił uwagę Sąd pierwszej instancji, Rada Europy – Europejski Komitet Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu w sprawozdaniach z wizytacji polskich zakładów karnych i aresztów śledczych oceniła, że to minimum jest niewystarczające i zaproponowała jego podniesienie do co najmniej 4m².

Niewątpliwie Skarb Państwa poprzez wykonywanie kary pozbawienia wolności w sposób sprzeczny z przepisami prawa dopuścił się czynu niedozwolonego w rozumieniu art. 417 § 1 kc. W konsekwencji zastosowanie w niniejszej sprawie ma art. 448 kc, albowiem roszczenie oparte na tej podstawie prawnej ustawodawca określił w ramach odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych. Przepis art. 448 kc przewiduje możliwość przyznania zadośćuczynienia w razie naruszenia jakiegokolwiek dobra osobistego. W każdej sprawie mającej za przedmiot takie roszczenie konieczne jest stwierdzenie, jakie dobro osobiste zostało naruszone. Artykuł 23 kc zawierający przykładowe wyliczenie dóbr osobistych wymienia cześć, która obejmuje dobre imię oraz godność. Prawo człowieka do poszanowania godności, wyrażającej się w poczuciu własnej wartości i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi, dotyczy wszystkich aspektów życia osobistego człowieka i obejmuje także taką jego sferę, która jest związana z pozbawieniem wolności.

Z powyższego wynika zatem konstatacja, że poprzez umieszczenie P. B. w celach o powierzchniach mniejszych niż 3m² naruszono dobro osobiste powoda w postaci godności. W przepisie art. 24 § 1 kc ustanowione zostało domniemanie bezprawności naruszenia dobra osobistego, które podlega obaleniu przez wykazanie uprawnienia do określonego działania. W analizowanej sprawie pozwany Skarb Państwa domniemania tego nie obalił.

Naruszenie dobra osobistego powoda wyrażające się w naruszeniu jego godności osobistej implikuje zasądzenie na rzecz powoda odpowiedniej kwoty pieniężnej tytułem zadośćuczynienia. W powoływanej przez apelującego uchwale Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 roku, III CZP 25/11 (LEX nr 960463) wyrażony został pogląd, zgodnie z którym umieszczenie osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3m² może stanowić wystarczającą przesłankę stwierdzenia naruszenia jej dóbr osobistych. Odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 448 kc za krzywdę wyrządzoną tym naruszeniem nie zależy od winy.

W podobnym tonie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 kwietnia 2013 roku, (...) 232/12 (LEX nr 1353199), stwierdzając, że sam fakt umieszczenia osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3 m. k.w. może stanowić wystarczającą przesłankę stwierdzenia naruszenia jej dóbr osobistych. Takie działanie Skarbu Państwa jest bezprawne, a jego odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. za krzywdę wyrządzoną tym naruszeniem nie zależy od winy.

Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie w pełni popiera zaprezentowane wyżej stanowisko Sądu Najwyższego.

Mając na uwadze powyższe rozważania prawne uznać należy, że niezasadny okazał się podniesiony w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego, to jest art. 448 kc w związku z art. 24 kc.

Odnosząc się do załączonego do apelacji wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17 stycznia 2012 roku, sygn. akt I ACa 596/11 wraz z uzasadnieniem, w którym sąd stwierdził, że sam fakt przeludnienia celi nie może stanowić wystarczającej przesłanki do zasądzenia zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych wskazać należy, że

każdy stan faktyczny podlega indywidualnej ocenie. Rzeczą znaną jest, że judykaturze występowały rozbieżności w wykładni prawa, a dotyczące tego, czy umieszczenie osadzonego w przeludnionej celi, w której powierzchnia na jednego osadzonego jest mniejsza niż 3m², może być uznane samo w sobie, bez uwzględnienia innych uciążliwości, za naruszenie dóbr osobistych osadzonego. Niemniej jednak Sąd Najwyższy w dniu 18 października 2011 roku podjął cytowaną wyżej uchwałę, w której wątpliwości te wyjaśnił. Sąd Apelacyjny orzekający w niniejszym składzie podziela stanowisko, że wystarczy samo wystąpienie czynnika przeludnienia, aby uznać, że w konkretnym wypadku doszło do naruszenia dóbr osobistych osoby pozbawionej wolności, które to naruszenie rodzi obowiązek zapłaty stosownej kwoty pieniężnej tytułem zadośćuczynienia.

Sąd Apelacyjny nie podzielił także zarzutu naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 102 kpc. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje stanowisko, że kwestia zastosowania art. 102 kpc pozostawiona jest sądowi orzekającemu, z odwołaniem się do jego kompetencji, bezstronności, doświadczenia i poczucia sprawiedliwości. Ocena w tym zakresie ma charakter dyskrecyjny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowany własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności i może być podważona przez sąd wyższej instancji jedynie wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (por. postanowienie SN z 10 października 2012 r. I CZ 66/12, niepubl.). Do kręgu "wypadków szczególnie uzasadnionych" należą okoliczności zarówno związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zalicza się np. charakter żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, do drugich - sytuację majątkową i życiową strony, z zastrzeżeniem że nie jest wystarczające powołanie się jedynie na trudną sytuację majątkową, nawet jeżeli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych (por. postanowienie SN z 29 czerwca 2012 r. I CZ 34/12 niepubl.).

Za odstąpieniem od obciążania powoda kosztami postępowania w niniejszej sprawie przemawiają takie okoliczności jak przekonanie o słuszności roszczeń w stosunku do strony pozwanej. Na określenie wysokości roszczenia wpływ mogła mieć wieloletnia izolacja, utrudniająca rzeczową ocenę. Czynniki zewnętrznymi, o których mowa wyżej, jest sytuacja życiowa i majątkowa powoda. W ocenie Sądu drugiej instancji nie jest społecznie pożądane, aby powód stawał przed koniecznością zapłaty kilkutyśięcznego zobowiązania, czemu nie będzie w stanie sprostać w jego sytuacji.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny w Łodzi, działając na podstawie art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji.